

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 236g/2024

privind excepția de neconstituționalitate
a unor prevederi din articolul 338 din Codul penal
*(imprevizibilitatea textului „a altor informații pentru a fi folosite în
dauna intereselor Republicii Moldova”)*

CHIȘINĂU
13 februarie 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, Președinte,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, judecători,
cu participarea dlui Dorin Casapu, asistent judiciar,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 28 noiembrie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 13 februarie 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „a altor informații pentru a fi folosite în dauna intereselor Republicii Moldova” din articolul 338 din Codul penal, ridicată de dl avocat Gheorghe Ionaș, în interesele dlui Ion Creangă, în dosarul nr. 1-2763/2024, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Arina Ialanji de la Judecătoria Chișinău, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

3. În cadrul examinării sesizării, domnul judecător Nicolae Roșca a prezentat Plenului cerere de abținere de la examinarea cauzei. Analizând motivele invocate, Curtea Constituțională a decis respingerea cererii.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

4. Pe rolul Judecătoriei Chișinău se află cauza penală de acuzare a dlui Ion Creangă de comiterea infracțiunii prevăzute la articolul 337 alin. (2) (*trădare de patrie*) din Codul penal.

5. În procesul de examinare a cauzei, dl avocat Gheorghe Ionaș a ridicat, în interesele dlui Ion Creangă, excepția de neconstituționalitate a textului „a altor informații pentru a fi folosite în dauna intereselor Republicii Moldova” din articolul 338, aferent și faptei prevăzute la articolul 337 (exprimată prin spionaj) din Codul penal.

6. Printr-o încheiere din 22 noiembrie 2024, judecătorul cazului a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumpția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...].”

Articolul 32 Libertatea opiniei și a exprimării

„(1) Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil.

(2) Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.

(3) Sunt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.”

Articolul 34 Dreptul la informație

„(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit.

(2) Autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal.

(3) Dreptul la informație nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecție a cetățenilor sau siguranța națională.

(4) Mijloacele de informare publică, de stat sau private, sunt obligate să asigure informarea corectă a opiniei publice.

(5) Mijloacele de informare publică nu sunt supuse cenzurii.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și

infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

8. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 337 Trădare de patrie

„(1) Trădarea de Patrie, adică fapta săvârșită intenționat de către un cetățean al Republicii Moldova împotriva suveranității, independenței, unității, indivizibilității, securității sau capacității de apărare a Republicii Moldova, în interesul unui stat străin, al unei organizații străine, al unei entități anticonstituționale sau al reprezentanților lor, exprimată prin:

a) trecere de partea inamicului pe timp de război sau conflict armat;

b) spionaj;

c) divulgare a secretului de stat;

d) acordare de ajutor în vederea desfășurării unor activități ostile împotriva securității statului,

se pedepsește cu închisoare de la 12 la 20 de ani.

(2) Faptele prevăzute la alin.(1) săvârșite din interes material sau de o persoană publică, de o persoană cu funcție de răspundere, de o persoană cu funcție de demnitate publică

se pedepsesc cu închisoare de la 15 la 20 de ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 la 15 ani.

[...].”

Articolul 338 Spionajul

„Transmiterea, precum și sustragerea sau culegerea de informații ce constituie secret de stat în scopul transmiterii lor unui stat străin, unei organizații străine, unei entități anticonstituționale sau agenturii lor, precum și transmiterea sau culegerea, din însărcinarea serviciului de spionaj străin sau al unei entități anticonstituționale, **a altor informații pentru a fi folosite în dauna intereselor Republicii Moldova**, dacă spionajul este săvârșit de un cetățean străin sau de un apatrid,

se pedepsește cu închisoare de la 12 la 20 de ani.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul sesizării afirmă că textul „a altor informații pentru a fi folosite în dauna intereselor Republicii Moldova” din norma contestată nu corespunde criteriilor de calitate a legii penale, pentru că nu este previzibil și clar, fiind expus într-o formă extrem de vagă și abstractă. Din acest motiv, în acuzarea unei persoane poate fi luată în considerare orice informații, indiferent de forma de exprimare și de caracterul secretizat sau nu al informațiilor în

discuție. Astfel, nu este clar câmpul de aplicare al normei contestate, ea permițând interpretări arbitrare.

10. În acest context, în lipsa unei practici judiciare în acest domeniu, autorul excepției consideră că atât organele de drept, cât și destinatarii legii nu pot anticipa transmiterea căror informații ar putea constitui spionaj sau trădare de patrie prin spionaj. De asemenea, textul contestat nu stabilește criterii clare și previzibile pentru aprecierea urmărilor prejudiciabile.

11. Totodată, autorul sesizării afirmă că neclaritatea și imprevizibilitatea textului de lege criticat impune o cenzură penală și limitează dreptul la libertatea de exprimare.

12. În opinia sa, prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 4, 7, 20, 21, 22, 23, 26, 32, 34 și 54 alin. (1) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

16. Curtea notează că obiectul excepției de neconstituționalitate îl reprezintă textul „a altor informații pentru a fi folosite în dauna intereselor Republicii Moldova” din articolul 338 din Codul penal. Curtea constată că prin Decizia de inadmisibilitate nr. 90 din 24 iulie 2018 a analizat criticile privind neclaritatea și imprevizibilitatea noțiunii „spionaj” din alineatul (1) al articolul 337 din Codul penal și a declarat sesizarea inadmisibilă. Totuși, Curtea observă că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate prin prisma criticilor autorului.

17. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală în care persoana este acuzată de trădare de patrie, exprimată, *inter alia*, prin spionaj. Curtea admite că instanța de judecată va putea ține cont de prevederile contestate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

18. Curtea notează că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 194 din 21 decembrie 2023, § 17).

19. Autorul excepției susține că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 4 (*drepturile și libertățile omului*), 7 (*Constituția, Lege Supremă*), 20 (*accesul liber la justiție*), 21 (*prezumația nevinovăției*), 22 (*neretroactivitatea legii penale*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 26 (*dreptul la apărare*), 32 (*libertatea opiniei și a exprimării*), 34 (*dreptul la informație*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*), din Constituție.

20. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că articolele 4 și 7 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unei ingerințe în drepturile garantate de Constituție. Cu privire la articolul 54 din Constituție, Curtea reiterează că acesta îi impune un mod de analiză a caracterului proporțional al ingerințelor în drepturile fundamentale. Pentru a putea fi aplicat, de asemenea, trebuie să se constate incidența unui drept fundamental (HCC nr. 8 din 5 aprilie 2022, § 26; DCC nr. 105 din 5 septembrie 2024, § 22).

21. Referitor la articolele 20, 21, 26 și 34 din Constituție, Curtea reține că autorul excepției nu a motivat în ce măsură prevederile contestate afectează normele constituționale menționate. Astfel, Curtea subliniază că simpla enumerare a unor articole din Constituție, precum și citarea unor considerente din jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului în lipsa unei argumentări proprii nu reprezintă critici veritabile de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 114 din 26 septembrie 2023, § 16). Anterior, Curtea a subliniat că nu-l poate substitui pe autorul excepției la formularea argumentelor de neconstituționalitate, pentru că ar efectua un control din oficiu (a se vedea DCC nr. 93 din 1 august 2023, § 23; DCC nr. 46 din 14 mai 2024, § 20).

22. Referitor la pretinsa lipsă de previzibilitate a textului contestat, Curtea amintește că prevederile articolelor 1 alin. (3), 22 și 23 din Constituție garantează standardul calității legii penale substanțiale (a se vedea DCC nr. 93 din 7 iulie 2022, § 21). Curtea a reținut că dispozițiile articolului 22 din Constituție garantează, împreună cu prevederile articolului 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, principiul legalității incriminării și a pedepsei penale (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) (a se vedea HCC nr. 25 din 12 august 2021, § 39). Totuși, aceste norme constituționale nu-i impun legislatorului obligația definirii tuturor termenilor folosiți în cuprinsul normelor de drept penal substanțial (a se vedea DCC nr. 141 din 7 noiembrie 2024, § 34).

23. De altfel, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut în mod constant că, deși certitudinea este dezirabilă, ea poate implica o rigiditate excesivă. Totuși, legea trebuie să poată ține pasul cu circumstanțele în schimbare (a se vedea *Bavčar v. Slovenia*, 7 septembrie 2023, § 144; *Saakashvili v. Georgia*, 23 mai 2024, § 142). În consecință, multe legi sunt formulate, inevitabil, în termeni care, într-o măsură mai mare sau mai mică, sunt vagi și a căror interpretare și aplicare țin de practica judiciară (a se vedea *Jasuitis și Šimaitis v. Lituania*, 12 decembrie 2023, § 111; *Sacharuk v. Lituania*, 23 aprilie 2024, § 144). Articolul 7 din Convenție nu poate fi interpretat ca interzicând clarificarea treptată a regulilor răspunderii penale prin interpretarea judiciară de la caz la caz, cu condiția ca evoluția rezultată să fie în concordanță cu esența infracțiunii și să poată fi prevăzută în mod rezonabil (a se vedea *Norman v. Regatul Unit*, 6 iulie 2021, § 60, *Yasak v. Turcia*, 27 august 2024, §§ 179-180).

24. De asemenea, Curtea Constituțională a reținut că legea penală nu poate să exceleze în texte explicative. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Astfel, rolul decizional acordat instanțelor de judecată urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu

ocazia interpretării normelor (a se vedea DCC nr. 38 din 25 aprilie 2024, § 21; DCC nr. 87 din 25 iulie 2024, § 22).

25. Curtea reține că deși legislatorul a utilizat o formulare mai largă prin textul „a altor informații pentru a fi folosite în dauna intereselor Republicii Moldova” în contextul infracțiunii de trădare de patrie prin spionaj, alte texte din norma contestată precizează domeniul ei de aplicare. De exemplu, prin utilizarea textului „transmiterea sau culegerea, din însărcinarea serviciului de spionaj străin sau al unei entități anticonstituționale” legislatorul precizează condiția colaborării cetățeanului Republicii Moldova cu cel puțin una din entitățile menționate. De asemenea, prin utilizarea textului „pentru a fi folosite în dauna intereselor Republicii Moldova” legislatorul precizează scopul transmiterii informațiilor în discuție. Prin urmare, legea penală îi solicită părții acuzării să demonstreze atât colaborarea cetățeanului Republicii Moldova cu entitatea străină, cât și faptul că informațiile transmise pot fi folosite în dauna intereselor Republicii Moldova.

26. Astfel, având în vedere varietatea de situații care pot apărea în practică, Curtea consideră că nu este nici posibil, nici rezonabil ca legislatorul să stabilească în Codul penal o listă exhaustivă a informațiilor care pot fi culese sau transmise în contextul infracțiunii de trădare de patrie exprimată prin spionaj sau a infracțiunii de spionaj. De altfel, o asemenea listă ar putea omite reglementarea unor situații care ar justifica, în mod rezonabil, tragerea la răspundere penală pe baza articolului 337 sau a articolului 338 din Codul penal (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 194 din 21 decembrie 2023, § 24; DCC nr. 87 din 25 iulie 2024, § 23).

27. De asemenea, Curtea Europeană a constatat că o lege poate îndeplini totuși condiția previzibilității chiar dacă persoana în cauză trebuie să recurgă la o consiliere juridică adecvată sau prin interpretarea acesteia de către instanțe, pentru a evalua, într-o măsură rezonabilă, consecințele pe care le poate avea o anumită acțiune (a se vedea *Yüksel Yalçinkaya v. Turcia* [MC], 26 septembrie 2023, § 238; *Saakashvili v. Georgia*, 23 mai 2024, § 141).

28. Mai mult, în cauza *Moiseyev v. Federația Rusă* din 9 octombrie 2008, Curtea Europeană a menționat că prevederile legii penale ruse care incriminau fapta de spionaj nu prezentau vicii din perspectiva standardului calității legii. Aceste prevederi se refereau în mod explicit la colectarea „altor informații” (care nu constituiau un secret de stat) la cererea unui serviciu de informații străin. Curtea a considerat că consecințele nerespectării acestor legi erau previzibile în mod adecvat, nu doar cu ajutorul asistenței juridice, ci și ca o chestiune de bun simț. Mai mult, Curtea Europeană a notat că interpretarea câmpului de aplicare al unei infracțiuni de o manieră compatibilă cu esența acelei infracțiuni trebuie considerată, de regulă, ca fiind previzibilă. Prin urmare, nu a fost reținută o încălcare a articolului 7 al Convenției (a se vedea §§ 239-241).

29. În acest context, Curtea notează că destinatarul legii poate stabili sensul textului de lege criticat, inclusiv cu ajutorul interpretării acestuia de către instanțele judecătorești, prin recurgerea la consiliere juridică sau prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică, pornind de la sensul textului criticat, în conformitate cu esența infracțiunii incriminate.

30. Cu referire la pretinsa încălcare a dreptului la libertatea de exprimare afirmată de autorul sesizării, Curtea menționează că identificarea „altor informații” care pot reprezenta obiectul imaterial al infracțiunilor de spionaj sau de trădare de patrie exprimată prin spionaj a fost restrânsă de legislator

prin impunerea a două condiții cumulative (i) însărcinarea serviciului de spionaj străin sau al unei entități anticonstituționale și (ii) scopul transmiterii informației, *i.e.* folosirea informației în dauna intereselor Republicii Moldova. Totuși, întrunirea acestor condiții trebuie analizată de la caz la caz. Această analiză are un caracter concret, nu abstract, și nu ține de competența Curții Constituționale, ci a instanțelor de judecată (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 127 din 10 octombrie 2023, § 34). Prin urmare, Curtea nu poate reține criticile autorului sesizării privind încălcarea dreptului la libertatea de exprimare garantat de articolul 32 din Constituție.

31. Totodată, Curtea observă că, de fapt, prin criticile sale, autorul sesizării ridică o problemă de interpretare și de stabilire a câmpului de aplicare al infracțiunii incriminate, care nu ține de competența Curții Constituționale. Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 2 din 18 ianuarie 2022, § 19; DCC nr. 120 din 13 septembrie 2022, § 26; DCC nr. 46 din 27 aprilie 2023, § 29).

32. Din aceste considerente, Curtea constată că textul contestat nu afectează articolul 22 în coroborare cu articolele 1 alin. (3) și 23 alin. (2) din Constituție, din perspectiva argumentelor invocate în sesizare.

33. Pentru că nu s-a demonstrat incidența unui drept fundamental prevăzut de Constituție, Curtea notează că nici articolele 4, 7 și 54 din Constituție nu se fac incidente.

34. Prin urmare, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „a altor informații pentru a fi folosite în dauna intereselor Republicii Moldova” din articolul 338 din Codul penal, ridicată de dl avocat Gheorghe Ionaș, în interesele dlui Ion Creangă, în dosarul nr. 1-2763/2024, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 13 februarie 2025

DCC nr. 28

Dosarul nr. 236g/2024